

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Ivana Hrga
Zvanje	prof. povijesti i njemačkog jezika
Naziv škole u kojoj ste trenutačno zaposleni	OŠ Meje, Split
Adresa elektroničke pošte	ivana.hrga1@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Biti rimski car (izborna tema)
Predmet (ili međupredmetna tema)	Povijest
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	/
Razred	peti
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	<p>POV OŠ E.5.1. Učenik obrazlaže važnost povijesti, uspoređuje različite ideje, umjetnosti, predmete svakodnevne uporabe te pojavu pismenosti u prapovijesti i starome vijeku.</p> <p>Ishodi na razini aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Učenik nakon rada na izvoru navodi različite interpretacije smrti Dioklecijana2. Učenik nakon rada na izvorima navodi dvije teze o mogućem Dioklecijanovom sarkofagu3. Učenik shvaća važnost znanstvenih dokaza u kreiranju povijesne istine.
Tijek nastavnog sata	<p>UVODNI DIO</p> <p>Učitelj/ica pozdravlja učenike i najavljuje cilj današnje lekcije i upoznaje</p>

	<p>učenike s očekivanim ishodima učenja. Naglašava da će učenici raditi u skupinama na raznim zadacima te da će kroz igru i radom na različitim izvorima steći znanja o Dioklecijanu i njegovom posljednjem počivalištu. Motivira učenike na pažnju i aktivnost. Pomoću kviza učenici ponavljaju već prethodno stečena znanja o Dioklecijanu.</p> <p>SREDIŠNJI DIO</p> <p>Učiteljica dijeli razred u 4 skupine.</p> <ol style="list-style-type: none">1. skupina radi na izvoru o Dioklecijanovoj smrti.2. skupina radi na izvoru o sarkofagu s prikazom Meleagrova lova na vepra.3. skupina radi na izvoru o porfirnom sarkofagu.4. skupina igra igru „Đir po Palači“. <p>Učiteljica dijeli upute, nadgleda rad učenika i potiče ih na što veću aktivnost. Nakon rada u skupinama učenici prezentiraju što su napravili. Učenici iz drugih skupina slušaju. Po potrebi, drugi učenici i /ili učiteljica nadopunjuje ili korigira odgovore.</p> <p>ZAVRŠNI DIO</p> <p>Učenici popunjavaju izlaznu karticu i pri izlasku iz razreda lijepe je na ploču.</p>
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	<p>1. UVODNA AKTIVNOST:</p> <p>Učenici na početku sata ponavljaju prethodno stečeno znanje kvizom izrađenim u alatu learningapps. https://learningapps.org/watch?v=pqe8sxgf519</p> <p>1. skupina: Dioklecijanova smrt</p> <p>Učenici čitaju izvor o Dioklecijanovoj smrti (Prilog 1) i odgovaraju na sljedeća pitanja:</p> <p>Izvor 1:</p> <p><i>Split svoje utemeljenje duguje slavnom rimskom caru Dioklecijanu. Drži se da je Dioklecijan postao carem u 40. godini života, da je vladao dvadeset, a poslije abdikacije proživio u svojoj splitskoj palači još devet godina. (...) Također većina starih autora navodi da je umro u splitskoj palači. Međutim, svi se ne slažu u opisu njegove smrti. Od šesnaest autora - koliko ih citira F. Bulić - desetorica navode da je umro od naravne smrti (sit života od gladi i žalosti / rastročen od dugotrajne bolesti i tjelesne slaboće / od starosti / od vodene bolesti). Trojica tvrde da je počinio samoubojstvo (otrovao se / objesio). Trojica da je umro od grozne / ružne smrti ("grlo i jezik mu sagnjiše, te umrije, izbacivši zajedno s jezikom veliko mnoštvo crva"). Pučka predaja zabilježena u Splitu i njegovim starim zgradama kaže da se je "strmoglavio sa zidina svoje palače u more".</i></p> <p><i>Dakle, pitanje Dioklecijanove smrti ni do danas nije razjašnjeno. Noviji autori, ipak su skloni mišljenju da je teško razočaran novonastalim političkim prilikama u Rimskom</i></p>

Carstvu počinio samoubojstvo. Njegovo vladarsko djelo rušilo mu se pred očima. Bio je odvojen od žene i kćerke. Kršćanstvo, protiv kojega se desetljećima borio, širilo se sve to više. Sa spomenika i slika zajedno s Maksimijanovim imenom brisalo se i njegovo.

Frano Baras, Tajna groba cara Dioklecijana, GKMM Biblioteka Spalatina

1. Koja je ovo vrsta izvora?
2. Tko je autor izvora?
3. Gdje je prema većini autora umro Dioklecijan?
4. Zna li se sigurno kako je umro Dioklecijan?
5. Navedi neke primjere njegove smrti koji se navode u izvoru!
6. Koje mišljenje o smrti zastupaju noviji autori?
7. Opiši prilike u Carstvu u vrijeme njegove smrti?
8. Što se 313. godine, u doba vjerojatne smrti Dioklecijana, dogodilo s kršćanstvom?
9. Što znaš o Dioklecijanovoj kćerki i ženi?
10. Tko je po tvom mišljenju i zašto brisao ime Dioklecijana sa spomenika i slika?

Učitelj/ica, nakon što je skupini podijelio/la radni listić s izvorom i pitanjima, provjerava je li sve jasno. Nadgleda rad u skupinama i pruža potporu ukoliko je to potrebno.

Vodi bilješke o aktivnosti i radu pojedinih učenika u već prije pripremljenu tablicu.

2. skupina: Sarkofag s prikazom Meleagrova lova na vepra

Učenici čitaju izvor o sarkofagu s prikazom lova na vepra, za koji se dugo mislilo da je Dioklecijanov sarkofag (Prilog 2) i odgovaraju na sljedeća pitanja:

IZVOR 2

Sve do 1886. godine stajao je ispred današnje Krstionice, lijevo od ulaza, mramorni sarkofag na kojem je prikazana poznata antička legenda hajke na kalidonijskog vepra tzv. "Meleagrov lov". (Danas se isti nalazi u splitskom Arheološkom muzeju. Pošto se u 19. stoljeću još uvijek vjerovalo da je tzv. Esculapov ili Mali hram zapravo bio Dioklecijanov mauzolej, a današnja stolnica sv. Duje da je bila posvećena Jupiteru, dvojica arheologa amatera Lanza i Borelli tvrdili su da je u tom sarkofagu bio sahranjen Dioklecijan. Naime, po zapisu povjesničara Vopiscusa, vepar je legendarno vezan uz Dioklecijana. Dok je kao mladi časnik boravio u Galiji kod Tungra (u blizini današnjeg Reimsa) krčmarica Drijada kod koje je stanovao jednom ga je ukorila:

"Dioklecijane, što si škrtiji to si manji".

On joj odgovori:

"Bit će široke ruke kad postanem carem!".

Ona mu uzvrati:

"Ne šali se Dioklecijane, jer ćeš doista postati carem kad ubiješ vepra!"

Tako se i dogodilo. U vojnoj pobuni 284. prefekt pretorijanaca Arius Aper (aper = vepar) ubije cara Numerijana. Tada Dioklecijan sjetivši se Drijadina proročanstva probode Apera povikavši:

"Napokon sam ubio kobnog vepra!"

Nakon što su utvrdili da taj sarkofag potječe iz 2. stoljeća znanstvenici su odbacili tu pretpostavku. Držali su neprihvatljivim da bi se osoba, slavna poput Dioklecijana, dala pokopati u starom i prilično skromnom, tuđem sarkofagu.

1. Koja je ovo vrsta izvora?
2. Tko je autor izvora?
3. Koja pogrešna teza je bila zastupljena do 19. stoljeća o mjestu Dioklecijanovog mauzoleja?
4. Zašto se stoljećima vjerovalo da je sarkofag s prikazom lova na vepra Dioklecijanov sarkofag?
5. Opiši legendu o Dioklecijanu i Drijadinom proročanstvu?
6. Koji činjenični podatak znanstvenike navodi na zaključak da to ipak nije Dioklecijanov sarkofag?
7. Objasni njihovo mišljenje?
8. Misliš li ti da bi se Dioklecijan dao pokopati u tuđem sarkofagu?
9. Argumentiraj svoje mišljenje?
10. U kojem muzeju se danas čuva sarkofag s prikazom Meleagrova lova na vepra?
Posjeti Muzej i slikaj sarkofag!

Učitelj/ica, nakon što je skupini podijelio/la radni listić s izvorom i pitanjima, provjerava je li sve jasno. Nadgleda rad u skupinama i pruža potporu ukoliko je to potrebno.

Vodi bilješke o aktivnosti i radu pojedinih učenika u već prije pripremljenu tablicu.

3. skupina: Dioklecijanov porfirni sarkofag

Učenici čitaju izvor o porfirnom sarkofagu (Prilog 3)

Mnogi arheolozi uvjereni su da je Dioklecijan pokopan u porfirnom sarkofagu. Porfir je, naime, u kasnom dobu Carstva bio izrazito cijenjen kamen zbog svoje crvenkaste boje.

Dioklecijan je bio pokopan u Splitu, u svome mauzoleju.

Njemački je arheolog H. Kähler pretpostavio da je Dioklecijan bio pokopan u porfirnom sarkofagu koji je stajao u pravokutnoj niši na istočnoj strani mauzoleja, a upozorio je također da su neznatni ostaci istoga otkriveni godine 1922. sjeverno od mauzoleja nakon požara stare zgrade splitske biskupije koja se nalazila tik do mauzoleja, odnosno katedrale. Među njima je dio dvoslivnog poklopca izloženog u lapidariju Arheološkog muzeja u Splitu. I Bulić je držao da je Dioklecijan bio pokopan u porfiru baš kao i Maksimijan (...)

Uломci porfira u Arheološkom muzeju u Splitu su sustavno skenerom visoke točnosti. Skeniranje je izvršeno kako bi se porfirni ulomci mogli volumno sastavljati da ukažu na moguću cjelinu kojoj pripadaju. Trodimenzionalni model svakog ulomka se tako može spajati po bilo kojoj površini s kompatibilnim idućim dijelom.

(...)Ne možemo, nažalost, potvrditi pretpostavku o porfirnim ulomcima u Arheološkom muzeju u Splitu kao dijelovima jednog ili čak tri sarkofaga, premda je za očekivati da je Dioklecijan bio pokopan upravo u porfirnom sarkofagu. Ne možemo zaključiti niti kojem bi drugom arhitektonskom obliku ti dijelovi porfira mogli pripadati.

Zrinka Buljević. Izvješće o radu Arheološkog muzeja u Splitu u 2011.

Odgovori na sljedeća pitanja!

Mnogi arheolozi uvjereni su da je Dioklecijan pokopan u porfirnom sarkofagu. Porfir je, naime, u kasnom dobu Carstva bio izrazito cijenjen kamen zbog svoje crvenkaste boje.

1. Tko je autor ovog izvora?
2. Kojoj vrsti pisanog izvora pripada ovaj izvor?
3. Gdje su i kada pronađeni porfirni ostaci (sarkofaga)?
4. Kako je došlo do ovog otkrića?
5. Gdje se porfirni ostaci danas čuvaju?
6. Kojom tehnikom se pokušalo utvrditi kojoj cjelini su pripadali ti dijelovi?
7. Do kojih zaključaka su znanstvenici došli?
8. Jesu li u potpunosti isključili mogućnost da se radi o sarkofagu?
9. Na osnovu čega to zaključuješ?
10. Što misliš, jesli bi bilo dobro da se pronađe Dioklecijanov sarkofag?
Obrazloži odgovor!

Učitelj/ica, nakon što je skupini podijelio/la radni listić s izvorom i pitanjima, provjerava je li sve jasno. Nadgleda rad u skupinama i pruža potporu ukoliko je to potrebno.

Vodi bilješke o aktivnosti i radu pojedinih učenika u već prije pripremljenu tablicu

4. skupina: Igra „Dir po Palači“

Učenici igraju društvenu igru „Dir po Palači“. Ova igra prilagođena je za učenike s teškoćama.

Za igru su potrebni:

- fotokopirani tlocrt Palače s označenim poljima (Prilog 4)
- 10 kartica sa zadacima (Prilog 5). Napomena: kartice treba izrezati.
- dvije male figurice koje će se pomicati po poljima
- kockica za društvene igre

Igraju po dva učenika. Na podlozi na kojoj je ucrtana Dioklecijanova palača nalaze se polja po kojima se kreću igrači. Igrači se pomiču za onoliko polja koliko im odredi kockica koju bace. S igrom počinje onaj učenik koji prvi dobije broj 6. Start je na Peristilu, a cilj u Mauzoleju.. Sva su polja numerirana, a pojedina polja su označena žutom bojom. Ako igrač dođe na žuto polje, pronalazi karticu s istim brojem, čita opis polja tj. mesta gdje se nalazi, ali i zadatak što igrač mora napraviti. Pobjednik je onaj učenik koji prvi dođe do cilja.

Učitelj/ica nakon što je učenicima podijelio/la radni listić s igrom i karticanma, detaljno opisuje pravila igre i provjerava je li sve jasno. Nadgleda igru učenika i pruža potporu ukoliko je to potrebno.

Vodi bilješke o aktivnosti i radu pojedinih učenika u već prije pripremljenu tablicu.

Nakon rada u skupinama učenici prezentiraju što su napravili. Učenici iz drugih skupina slušaju. Po potrebi, drugi učenici i /ili učitelj/ica nadopunjaju ili korigiraju odgovore. Važno je da su svi učenici bili uključeni u rad skupine.

	Učenici koji su igrali igru „Đir po Palači“ opisuju izgled Palače.																								
Sadržaji koji se koriste u aktivnosti ma	 prilog 1.pdf prilog 2.pdf prilog 3.pdf prilog 4, Đir po Palači.pdf prilog 5, kartice.pdf																								
Primjeri vrednovanj a za učenje, vrednovanj a kao učenje ili naučenog uz upute	<p>1. PRIMJER - VREDNOVANJE ZA UČENJE</p> <p>Učitelj/ica tijekom poučavanja prati nekoliko učenika i vodi bilješke o njihovom radu i aktivnostima. Učenike ne ocjenjuje, već im na kraju sata daje konkretnu i jasnu povratnu informaciju kako da poboljšaju svoj rad.</p> <p>Kako bi vrednovanje bilo što učinkovitije predlažem tablicu sa zadanim segmentima vrednovanja u koju će se lako unositi zapažanja učitelja/ice. U ovom slučaju učitelj/ica prati učenikov rad na povijesnim izvorima.</p> <p>Predlažem da učitelj/ica promatra i vrednuje rad učenika unutar samo jedne skupine.</p> <table border="1"><thead><tr><th></th><th>DA</th><th>DJELOMIČNO</th><th>TREBA POPRAVITI</th></tr></thead><tbody><tr><td>Učenik aktivno sudjeluje u rješavanju zadataka</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Učenik razumije postavljene zadatke</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Učenik argumentirano odgovara na pitanja</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Učenik se precizno služi povijesnom terminologijom</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Učenik poštuje pravila ponašanja rada u skupini.</td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table> <p>2. PRIMJER - VREDNOVANJE ZA UČENJE</p> <p>Izlazna kartica</p>		DA	DJELOMIČNO	TREBA POPRAVITI	Učenik aktivno sudjeluje u rješavanju zadataka				Učenik razumije postavljene zadatke				Učenik argumentirano odgovara na pitanja				Učenik se precizno služi povijesnom terminologijom				Učenik poštuje pravila ponašanja rada u skupini.			
	DA	DJELOMIČNO	TREBA POPRAVITI																						
Učenik aktivno sudjeluje u rješavanju zadataka																									
Učenik razumije postavljene zadatke																									
Učenik argumentirano odgovara na pitanja																									
Učenik se precizno služi povijesnom terminologijom																									
Učenik poštuje pravila ponašanja rada u skupini.																									

	<p>Na kraju sata učenici na post-it papiriću zapišu:</p> <p>3 nova podatka koja su naučili 2 zanimljiva podatka o kojima žele više znati 1 podatak koji nisu razumijeli</p> <p>Papiriće na izlasku iz razreda lijepe na ploču.</p>																				
	<p>3. PRIMJER - VREDNOVANJE KAO UČENJE – SAMOVREDNOVANJE</p> <p>Učenici na kraju sata mogu sami vrednovati svoj rad u skupini.</p> <p>Prilažem primjer obrasca.</p>																				
	<table border="1"><thead><tr><th>ELEMENTI</th><th>DA</th><th>DJELOMIČNO</th><th>TREBAM POPRAVITI</th></tr></thead><tbody><tr><td>Jesmo li uspješno riješili zadatak?</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Jesam li zadovoljan/na svojim angažmanom na satu?</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Jesu li svi članovi skupine bili jednako aktivni?</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Sviđa li mi se ovakav način rada?</td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table>	ELEMENTI	DA	DJELOMIČNO	TREBAM POPRAVITI	Jesmo li uspješno riješili zadatak?				Jesam li zadovoljan/na svojim angažmanom na satu?				Jesu li svi članovi skupine bili jednako aktivni?				Sviđa li mi se ovakav način rada?			
ELEMENTI	DA	DJELOMIČNO	TREBAM POPRAVITI																		
Jesmo li uspješno riješili zadatak?																					
Jesam li zadovoljan/na svojim angažmanom na satu?																					
Jesu li svi članovi skupine bili jednako aktivni?																					
Sviđa li mi se ovakav način rada?																					
	<p>4. PRIMJER - VREDNOVANJE NAUČENOOG</p> <p>Usmena provjera</p>																				
Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnost i i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i	<p>Kviz izrađen u alatu learninapps https://learningapps.org/watch?v=pqe8sxgf519</p> <p>Rad na izvoru o Dioklecijanovoj smrti Rad na izvoru o sarkofagu s prikazom Meleagrova lova na vepra. Rad na izvoru o porfirnom sarkofagu. Igra „Dir po Palači“</p> <p>Svi su zadaci i igra opisani u rubrici <i>Opis svih aktivnosti</i>.</p>																				

nastavnoj temi	DODATNI ELEMENTI ¹
Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema	<p>Hrvatski jezik</p> <p>OŠ HJ A.5.3. Učenik čita tekst, izdvaja ključne riječi i objašnjava značenje teksta</p> <p>OČEKIVANJA MEĐUPREDMETNIH TEMA:</p> <p>MPT Učiti kako učiti:</p> <ul style="list-style-type: none">uku A.2.2. Učenik primjenjuje strategije učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz praćenje i podršku učiteljauku A.2.4. Učenik razlikuje činjenice od mišljenja i sposoban je usporediti različite idejeuku B.2.2. Na poticaj učitelja učenik prati svoje učenje i napredovanje tijekom učenjauku B.2.4. Na poticaj učitelja, ali i samostalno, učenik samovrednuje proces učenja i svoje rezultate te procjenjuje ostvareni napredakuku C.2.1. Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život <p>MPT Osobni i socijalni razvoj:</p> <ul style="list-style-type: none">osr A.2.1. Razvija sliku o sebi.osr A.2.2. Upravlja emocijama i ponašanjem.osr A.2.3. Razvija osobne potencijale.osr A.2.4. Razvija radne navike.osr B.2.1. Opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.osr B.2.2. Razvija komunikacijske kompetencije.osr B.2.3. Razvija strategije rješavanja sukoba.osr B.2.4. Suradnički uči i radi u timu.
Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost	
Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama	<p>Igra „Đir po Palači“</p> <p>Učenici igraju društvenu igru „Đir po Palači“ (Prilog 4) Ova igra prilagođena je za učenike s teškoćama. Igraju po dva učenika. Na podlozi na kojoj je ucrtana Dioklecijanova palača nalaze se polja po kojima se kreću igrači. Igrači se pomiču za onoliko polja koliko im odredi kockica koju bace. S igrom počinje onaj učenik koji prvi dobije broj 6. Start je na Peristilu, a cilj u Mauzoleju. Sva su polja numerirana, a pojedina polja su označena žutom bojom. Ako igrač dođe na žuto polje, pronalazi karticu s istim brojem, čita opis polja tj. mesta gdje se nalazi, ali i zadatak što mora napraviti. Pobjednik</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodičkih preporuka.

	je onaj učenik koji prvi dođe do cilja.
Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima	/
Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa	/
Projektni zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)	/
Poveznice na multimedijске i interaktivne sadržaje	https://learningapps.org/watch?v=pqe8sxgf519
Prijedlozi vanjskih izvora i literature	<ul style="list-style-type: none">• Baras, F. (23. 01.- 11. 02. 1995.). <i>Zagonetka Dioklecijanova groba</i>, feljton Slobodne Dalmacije• Benić, G. (04. 06.2005.). <i>Carevi su umirali samo u porfiru</i>, Slobodna Dalmacija• Bulić F., Cambi N., Babić I. (2005). <i>Dioklecijan i Split</i>, Slobodna Dalmacija.• Belamarić, J. (17. 03.-25. 03. 1999.). <i>Egipatske 'uspomene' u Palaći</i>, feljton Slobodne Dalmacije• Belamarić, J.(1997). <i>Split-od carske palače do grada</i>, Split• Camb, N.(1988) <i>Antički sarkofazi na istočnoj obali Jadrana</i>, Split• Marin, E., Kirigin, B. (2002) <i>Arheološki muzej Split-vodič</i>, Split• Zrinka Buljević. Izvješće o radu Arheološkog muzeja u Splitu u 2011. Preuzeto:http://www.mdc.hr/userfiles/image/izdavastvo/izvjesc_a_hr/2011/arheoloski%20muzej%20u%20splitu_2011.pdf• Frano Baras. Tajna groba cara Dioklecijana, preuzeto: http://www.gkmm.hr/frano_baras-tajna_groba_cara_dioklecijana.html